

sed potius alia in ipsum: & ideo iustitia quandoque dicitur in DEO condescendit sua bonitatis, quandoque vero retributio pro meritis. Et utrumque modum tangit Anselmus dicens: Cum punis malos, iustum est; quia illorum meritis convenit: cum vero parvis malis, iustum est; quia bonitati tue condescens est.

Idem Angelicus l. 1. contra gentiles c. 93. n. 7. ait: Similiter etiam iustitia, quantum ad commutationis actum, DEO competere non potest; cum ipse à nullo aliquid accipiat: unde Rom. 11. Quis prior dedit illi, & retribuetur ei: & Job. 41. Quis ante dedit mihi, ut reddam ei? Per similitudinem tamen aliqua DEO dare dicimur, in quantum DEUS nostra data acceptat: non igitur sibi competis commutativa iustitia, sed solum distributiva. iterum in 4. dist. 40. q. 1. a. 1. in corp. ait: Iustitia commutativa, per quam aequalitas constituitur inter DEUM dantem, & creaturam recipientem, DEO competere non potest secundum propriam acceptionem.

382. Nec dicas 1. S. Thomam, quando negat in priori textu, DEUM ex iustitia remunerari merita, tantum considerare merita, prout sunt in se, & non prout fundantur in gratia; nam plane indifferenter loquitur de meritis, utroque modo consideratis: sanè in objectione, seu argumento tertio, sibi absolute objicit, DEUM nulli esse debitorem: in responsione autem non distinguit inter debitum ex meritis, prout ex gratia facta sunt, & ex meritis, prout præcedunt à gratia: sed simpliciter dicit, DEUM non esse debitorem, nisi ex condescendit sua bonitatis.

Nec dicas 2. Aristotelem loc. cit. seu 5. ethic. c. 4. dicere, iustitiam tantum dari inter æquales, & consequenter, si S. Thomas absolute eius doctrinam amplecteretur, nec dandam iustitiam commutativam in homine erga DEUM. Resp. enim, conc. totum, in hoc sensu, quod S. Doctor velit cum Philosopho, actus creaturæ erga DEUM non esse actus strictè dictos iustitiam commutativæ respectu DEI, ut diximus n. 370. & probavimus ex S. Thoma: quamvis ex hoc non sequatur, DEUM non habere jus proprietatis in creaturis, ut ibidem probatum est.

383. Prob. jam conclusio 1. ex SS. Patribus. S. Augustinus l. 1. confess. c. 4. alloquens DEUM ait: Reddis debita, nulli debens, donas debita, nihil perdens. & l. 3. de lib. arbit. c. 10. ait: DEUS autem nulli debet aliquid; quia omnia gratuito præstat. ... quid ergo ei prærogas, ut tanquam debitum possas? S. Anselmus in prologo, c. 10. ait de DEO: Justus es, non qui nobis reddis debitum: sed quia facis, quod decet te summe bonum. S. Bernardus serm. 1. in festo annunc. B. V. Neque enim talia sunt hominum merita, ut propterea vita æterna debeatur ex jure, aut DEUS injuriam aliquam faceret, nisi eam donaret. Hi textus sanè fat clarè negant, DEUM obligari homini ex iustitia commutativa: e contra illi, quos ad-

versarij afferunt, valde commode explicantur de iustitia, non commutativa, sed generali, de qua sæpe in Scripturis fit mentio. sic Matth. 5. v. 6. dicitur: Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam. & v. 20. Nisi abundaverit iustitia vestra plus quam scribarum &c. item Matth. 3. v. 15. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam: ubi certe non est sermo de iustitia commutativa: sic etiam Tridentinum sess. 6. c. 7. gratiam sanctificantem vocat iustitiam.

384. Probatum conclus. 2. ratione. DEUS est dominus omnium creaturarum, & non tantum dominus altus, seu jurisdictionis, sed etiam dominus proprietatis, & quidem dominium ejus est ipsi essentialia: ergo non potest hoc à se abdicare: ergo non potest creaturæ tribuere jus proprietatis contra se: ergo nulla creatura potest DEUM ex jure proprietatis sibi obligare: consequentia sunt legitima; nam, quod est essentialia, non potest deponi, seu abdicari; non enim potest ab homine abdicari animalitas, vel rationalitas, vel risibilitas; si autem jus abdicari non potest, neque potest alteri tribui.

Antecedens quoad 1. & 2. partem probatum jam est n. 368. prob. nunc quoad 3. partem, sive probatur, hoc dominium esse DEO essentialia. Omne dominium, quod habet DEUS, competit ipsi ratione essentialia, vel natura Divina (sicut ratione ejusdem ei competit potestas omnia producendi; nam, sicut omnipotentia est communis tribus Personis, ita etiam dominium: & sicut omnes tres sunt tantum unus omnipotens, ita sunt tantum unus dominus, ut expressè dicitur in symbolo S. Athanasij) sed quod DEO competit ratione naturæ, vel essentialia Divina, ei essentialiter competit, ut clarum est; aliàs dicam, quod nec omnipotentia essentialiter ei competit: ergo dominium competit essentialiter DEO, sive ipse est essentialiter dominus proprietatis.

385. Confirm. 1. & simul explicatur hæc ratio. Quævis creatura, adeoque quævis actio creata, est essentialiter, & inabdicabiliter subiecta Divino dominio, vel juri proprietatis Divino: ergo DEUS quamlibet actionem creatam liberimè, & absque omni ullius injuria, sibi assumit, quin pro ea aliquid reddat: ergo nunquam ex iustitia potest obligari à creatura; aliàs enim accipiendo e. g. actionem creaturæ, & eam non compendendo, faceret illi injuriam.

Confirm. 2. Servus ut servus non potest acquirere, vel habere jus proprietatis contra dominum: atqui omnis creatura sub omni prædicato est serva DEI, & quidem essentialiter: ergo non potest acquirere, vel habere jus contra DEUM. ma. est certa in omni jure; nam, quidquid habet, vel acquirit servus ut servus, domino acquirit, vel habet. Quod autem aliquando inter creaturas servus aliquid habeat proprium, inde est, quod hæc servitus non sit essentialis, sed accidentalis, & possit tolli, vel partialiter, vel totaliter, & sæpius partialiter tollatur: quo casu homo ille sub ea ratione non

non est servus, potestque habere jus etiam contra dominum suum. At verò servitus creaturæ respectu DEI est essentialis, & nec partialiter potest tolli; tum quia essentia Divina indivisibilis est, adeoque etiam jus DEI; tum quia non est vel minimum quid in creatura, quod non sit essentialiter dependens à DEO, ejusque dominio.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

386. **O**B. 1. Sacra Scripturæ pluribus in locis dicunt, DEUM esse iustum: item præmium æternum vocant coronam justitiæ, debitum, mercedem, denarium diurnum, depositum &c. sed hæc significant iustitiam commutativam: ergo DEUS obligatur creaturæ ex iustitia commutativa. Confirm. SS. Patres (quos vide apud Lugonem de incarnat. disp. 3. sec. 2. n. 33.) DEUM vocant iustum debitorem coronæ: ergo DEUS obligatur ex iustitia. Resp. neg. mi. Iste locutiones tantum significant iustitiam aliquam generalem, vel latè sumptam, de qua n. 383. vel fidelitatem, vel aliquam æqualitatem proportionis, aut iustitiæ distributivæ.

Audiat S. Thomas in 4. dist. 40. q. 1. a. 1. quæstion. 1. ad 4. Inter dominum, & servum, non potest esse iustitia commutativa proprie dicta; non enim potest aliqua æqualitas secundum quantitatem inter eos constitui; cum totum, quod est servi, sit domini: servatur tamen aliquis modus iustitiæ commutativæ, prout inter eos invenitur æqualitas proportionis; unde etiam Philosophus in 5. ethicorum distinguit dominativum iustum à iusto politico, quod est proprie dictum: & per hunc etiam modum potest esse iustitia DEI ad creaturam. Ad confirm. neg. consequ. & dico, etiam SS. Patres loqui de iustitia latè sumpta; aliàs contradicerent alijs Patribus, à nobis citatis: quod dici non debet sine aperta necessitate.

387. Ob. 2. Omnis virtus, quæ non involvit imperfectionem, debet attribui DEO: sed iustitia commutativa non involvit imperfectionem: ergo debet, attribui DEO. Confirm. 1. Est iustitia commutativa in creaturis dicat aliquas imperfectiones, potest tamen depurari ab illis, & sic DEO attribui; ergo. Confirm. 2. DEUS utique potest cuique tribuere jus suum: sed hoc est exercere iustitiam commutativam: ergo. Resp. conc. ma. neg. mi. involvit enim iustitia commutativa, exercenda à DEO erga creaturam, abdicacionem juris Divini, & exemptionem, saltem partialem, creaturæ à servitute erga DEUM, quæ est imperfectio respectu DEI.

Nec dicant adversarij, manere tamen DEO dominium altum, est abdicet jus bassum; nam non tantum dominium altum, sive jurisdictionis, sed etiam dominium proprietatis DEI, est inabdicabile; cum æquè fundetur in essentia Divina: imò si DEUS tantum retineret dominium altum, seu jurisdictionis, non posset, nisi exigente majore utilitate creaturarum, sine injuria earum, disponere de rebus creatis (sicut princeps creatus ex dominio alto id tantum potest ob majorem, seu publicam utilitatem) quod admitti non potest; cum utique DEUS debeat posse, pro suo libitu, liberè de omnibus disponere, sine cujusquam injuria.

Ad 1. confirm. neg. ant. quia non potest manere conceptus iustitiæ commutativæ, si depurari debeat à dictis imperfectionibus, nisi fiat quæstio de voce. Equidem videtur talem quæstionem de voce facere aliqui, dum ajunt, dari in DEO longè aliam iustitiam commutativam, quam in creatis, quæ nullam post se trahat abdicacionem juris: sed hac ratione poterimus etiam dicere, dari in DEO poenitentiam, intelligendo per eam longè aliam virtutem, quam intelligamus in creaturis: quod esset paradoxum. Scilicet debet, post demptas imperfectiones manere adhuc conceptus virtutis verus, & communiter adfrui solitus, si ea virtus debeat posse DEO attribui: quod de iustitia commutativa dici non potest.

Ad 2. confirm. dist. ma. DEUS potest utique cuique tribuere jus suum, quod sit jus adversus DEUM. neg. ma. quod sit jus adversus alias creaturas. conc. ma. & dist. sic mi. neg. consequ. 1. creatura habere non possit jus contra DEUM, ut probatum est, etiam DEUS non potest hoc illi tribuere: tribuendo autem tantum jus Petro, quod habet adversus Paulum, non verò adversus DEUM, tam parum exercet DEUS iustitiam commutativam, quam parum iudex, adjudicando Cajo litem contra Titium.

388. Ob. 3. Promissio, facta sub conditione onerosa, post impletam eam conditionem obligat ex iustitia commutativa: sed DEUS promittit hominibus, sub conditione onerosa bonorum operum, vitam æternam, & Christo Domino, sub conditione mortis, remissionem peccatorum generis humani, & istæ ambæ conditiones sunt impletæ: ergo DEUS Christo, & hominibus, in gratia decedentibus, est obligatus ex iustitia commutativa. Resp. neg. ma. nam, si promittens nolit se obligare, vel non possit ex iustitia, obligatur tantum ex fidelitate.

Exemplum affert Lugo de incarn. disp. 3. sec. 2. n. 48. in subdito Religioso, cui si Prælati, sub conditione onerosa, aliquid promittat, ad Religiosi usum spectans, e. g. librum, nullo modo obligatur ex iustitia; quia Religiosus non potest habere jus, nec Prælati potest à se abdicare potestatem, quovis momento revocandi usum illius libri: de quo etiam videri potest Layman l. 4. tit. 5. c. 7. n. 19. sed certè non magis potest à se abdicare DEUS jus suum in omnem creaturam, nec magis potest creatura habere jus contra DEUM.

Unde etiam falsum est (quod adversarij supponunt) posse DEUM omnino donare, strictè loquendo; non enim potest DEUS transferre jus suum in alium, & alteri dare

Ad 1. confirm. neg. ant. quia non potest manere conceptus iustitiæ commutativæ, si depurari debeat à dictis imperfectionibus, nisi fiat quæstio de voce. Equidem videtur talem quæstionem de voce facere aliqui, dum ajunt, dari in DEO longè aliam iustitiam commutativam, quam in creatis, quæ nullam post se trahat abdicacionem juris: sed hac ratione poterimus etiam dicere, dari in DEO poenitentiam, intelligendo per eam longè aliam virtutem, quam intelligamus in creaturis: quod esset paradoxum. Scilicet debet, post demptas imperfectiones manere adhuc conceptus virtutis verus, & communiter adfrui solitus, si ea virtus debeat posse DEO attribui: quod de iustitia commutativa dici non potest.

Ad 2. confirm. dist. ma. DEUS potest utique cuique tribuere jus suum, quod sit jus adversus DEUM. neg. ma. quod sit jus adversus alias creaturas. conc. ma. & dist. sic mi. neg. consequ. 1. creatura habere non possit jus contra DEUM, ut probatum est, etiam DEUS non potest hoc illi tribuere: tribuendo autem tantum jus Petro, quod habet adversus Paulum, non verò adversus DEUM, tam parum exercet DEUS iustitiam commutativam, quam parum iudex, adjudicando Cajo litem contra Titium.

388. Ob. 3. Promissio, facta sub conditione onerosa, post impletam eam conditionem obligat ex iustitia commutativa: sed DEUS promittit hominibus, sub conditione onerosa bonorum operum, vitam æternam, & Christo Domino, sub conditione mortis, remissionem peccatorum generis humani, & istæ ambæ conditiones sunt impletæ: ergo DEUS Christo, & hominibus, in gratia decedentibus, est obligatus ex iustitia commutativa. Resp. neg. ma. nam, si promittens nolit se obligare, vel non possit ex iustitia, obligatur tantum ex fidelitate.

Exemplum affert Lugo de incarn. disp. 3. sec. 2. n. 48. in subdito Religioso, cui si Prælati, sub conditione onerosa, aliquid promittat, ad Religiosi usum spectans, e. g. librum, nullo modo obligatur ex iustitia; quia Religiosus non potest habere jus, nec Prælati potest à se abdicare potestatem, quovis momento revocandi usum illius libri: de quo etiam videri potest Layman l. 4. tit. 5. c. 7. n. 19. sed certè non magis potest à se abdicare DEUS jus suum in omnem creaturam, nec magis potest creatura habere jus contra DEUM.

Unde etiam falsum est (quod adversarij supponunt) posse DEUM omnino donare, strictè loquendo; non enim potest DEUS transferre jus suum in alium, & alteri dare

Ad 1. confirm. neg. ant. quia non potest manere conceptus iustitiæ commutativæ, si depurari debeat à dictis imperfectionibus, nisi fiat quæstio de voce. Equidem videtur talem quæstionem de voce facere aliqui, dum ajunt, dari in DEO longè aliam iustitiam commutativam, quam in creatis, quæ nullam post se trahat abdicacionem juris: sed hac ratione poterimus etiam dicere, dari in DEO poenitentiam, intelligendo per eam longè aliam virtutem, quam intelligamus in creaturis: quod esset paradoxum. Scilicet debet, post demptas imperfectiones manere adhuc conceptus virtutis verus, & communiter adfrui solitus, si ea virtus debeat posse DEO attribui: quod de iustitia commutativa dici non potest.

Ad 2. confirm. dist. ma. DEUS potest utique cuique tribuere jus suum, quod sit jus adversus DEUM. neg. ma. quod sit jus adversus alias creaturas. conc. ma. & dist. sic mi. neg. consequ. 1. creatura habere non possit jus contra DEUM, ut probatum est, etiam DEUS non potest hoc illi tribuere: tribuendo autem tantum jus Petro, quod habet adversus Paulum, non verò adversus DEUM, tam parum exercet DEUS iustitiam commutativam, quam parum iudex, adjudicando Cajo litem contra Titium.

388. Ob. 3. Promissio, facta sub conditione onerosa, post impletam eam conditionem obligat ex iustitia commutativa: sed DEUS promittit hominibus, sub conditione onerosa bonorum operum, vitam æternam, & Christo Domino, sub conditione mortis, remissionem peccatorum generis humani, & istæ ambæ conditiones sunt impletæ: ergo DEUS Christo, & hominibus, in gratia decedentibus, est obligatus ex iustitia commutativa. Resp. neg. ma. nam, si promittens nolit se obligare, vel non possit ex iustitia, obligatur tantum ex fidelitate.

Exemplum affert Lugo de incarn. disp. 3. sec. 2. n. 48. in subdito Religioso, cui si Prælati, sub conditione onerosa, aliquid promittat, ad Religiosi usum spectans, e. g. librum, nullo modo obligatur ex iustitia; quia Religiosus non potest habere jus, nec Prælati potest à se abdicare potestatem, quovis momento revocandi usum illius libri: de quo etiam videri potest Layman l. 4. tit. 5. c. 7. n. 19. sed certè non magis potest à se abdicare DEUS jus suum in omnem creaturam, nec magis potest creatura habere jus contra DEUM.

Unde etiam falsum est (quod adversarij supponunt) posse DEUM omnino donare, strictè loquendo; non enim potest DEUS transferre jus suum in alium, & alteri dare

Ad 1. confirm. neg. ant. quia non potest manere conceptus iustitiæ commutativæ, si depurari debeat à dictis imperfectionibus, nisi fiat quæstio de voce. Equidem videtur talem quæstionem de voce facere aliqui, dum ajunt, dari in DEO longè aliam iustitiam commutativam, quam in creatis, quæ nullam post se trahat abdicacionem juris: sed hac ratione poterimus etiam dicere, dari in DEO poenitentiam, intelligendo per eam longè aliam virtutem, quam intelligamus in creaturis: quod esset paradoxum. Scilicet debet, post demptas imperfectiones manere adhuc conceptus virtutis verus, & communiter adfrui solitus, si ea virtus debeat posse DEO attribui: quod de iustitia commutativa dici non potest.

Ad 2. confirm. dist. ma. DEUS potest utique cuique tribuere jus suum, quod sit jus adversus DEUM. neg. ma. quod sit jus adversus alias creaturas. conc. ma. & dist. sic mi. neg. consequ. 1. creatura habere non possit jus contra DEUM, ut probatum est, etiam DEUS non potest hoc illi tribuere: tribuendo autem tantum jus Petro, quod habet adversus Paulum, non verò adversus DEUM, tam parum exercet DEUS iustitiam commutativam, quam parum iudex, adjudicando Cajo litem contra Titium.

ius contra se, quod requiritur ad donationem strictè dictam: sed tantum potest transferre jus unius creaturæ in aliam, dando ipsi jus contra alias creaturas, ita, ut DEUS nunquam abdicet jus suum proprietatis in eandem rem: in ordine autem ad se potest creaturæ tantum dare purum usum facti, de quo *in tract. de just. n. 89. & n. 174. & seq.*

Aliud exemplum affert Gormaz de *incarnat. n. 491.* de usura. Propositio 42. inter 65. ab Innocentio XI. damnata ita habet: *Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum: sed solum, si exigatur tanquam ex iustitia debitum:* ex damnatione autem, & consequenter falsitate huius propositionis inferitur, quod possit dari promissio sub conditione onerosa dandi mutuum, quæ non obliget ex iustitia, sed tantum ex benevolentia, & gratitudine: quæ obligatio, cum homini honesto sit gravis sit, vitium usuræ post se trahit.

Discrimen tamen adhuc est inter talem promissionem sub conditione onerosâ, & simplex propositum; quia istud non exigit conditionem onerosam: neque etiam obligat ex fidelitate, sed ad summum ex virtute opposita inconstantia: & minor causa iustificat mutationem propositi, quam non impletionem promissionis. vide *tract. de just. n. 481.* Quod autem in humanis ordinariè promissio sub conditione onerosâ obliget ex iustitia, inde est; quod taliter promittens censetur, se ex iustitia obligare; eoquod aliis promissarius sæpe graviter deciperetur, dum ipse, quod suum est præstat: non autem vicissim alter, quod ipsius est.

389. Ob. 3. Non repugnat DEO obligatio ex fidelitate: ergo nec ei repugnat obligatio ex iustitia. Confirmatur. Non repugnat DEO, habere jus ligatum, circa aliquas operationes creaturæ: ergo, si creatura illas operationes eliciat, poterit acquirere jus contra DEUM, adeoque per illas DEUM solvere, solutione spectante ad iustitiam commutativam. Resp. conc. ant. & neg. conseq. Obligatio ex fidelitate est tantum obligatio ad aliquod exercitium dominij Divini; cum ergo non repugnet exercitium dominij Divini, neque libertas Divina, etiam non repugnet libera illa obligatio. At verò obligatio ex iustitia non esset tantum exercitium, sed etiam abdicatio alicujus dominij Divini, & quasi translatio ejusdem in aliquam creaturam, quæ translatio, seu abdicatio impossibilis est.

Sic etiam Prælati Religiosi potest se obligare ex fidelitate, ad dandum aliquid subdito in ordine ad ejus usum: non verò potest se obligare ex iustitia. Et nunquid DEUS potest, ex fidelitate etiam se obligare ad non producendum aliquid? an potest etiam abdicare se, vel partialiter omnipotentiam suam, ut aliquid reddat absolute, & antecederent, non amplius ab omnipotentia producibile, vel etiam sine ejus concursu producibile, si non amplius subiectum omnipotentia?

Ad confirm. dist. ant. Non repugnat,

DEO, habere jus ligatum ex fidelitate, vel veracitate. conc. ant. ligatum ex iustitia. neg. ant. & conseq. Ligari ex fidelitate est ligari ex libera determinatione stupidi: quod utique DEO fidelissimo, & simul immutabili, non est contrarium: at verò ligari ex iustitia est ligari ex jure alterius, quod hic habet contra ligatum: sed, ut jam dictum, creatura nullum jus habere potest contra DEUM: sicut etiam DEUS non potest subesse ulli creaturæ; unde omnes Patres, & Theologi explicant in sensu metaphorico illud *Josue 10. v. 14. Obediente DEO voci hominis.*

ARTICULUS VII.

Solvuntur relique Objectiones.

390. Ob. 4. Non repugnat, quod jus DEI adæquetur, vel extingatur: ergo nostra

probatio est nulla. ant. prob. 1. si creatura destruat, tunc etiam perit jus DEI in illam. 2. si fiat actus præceptus, adæquatur jus DEI præcipientis. 3. si peccatum remittatur, extinguitur jus puniendi, quod DEUS prius habuit: ergo. Resp. dist. ant. Non repugnat, quod extingatur jus DEI essentialiter, suo modo conditionatum. neg. ant. absolutum. subdist. quod extingatur quoad totam suam essentialitatem. neg. ant. quoad aliquod quasi complementum, vel quoad purificationem conditionis. conc. ant. & neg. conseq.

DEO non est essentialiter totum absolutum dominium actuale in creaturas; hoc enim clarè exigit per aliquo quasi complemento ipsas creaturas existentes: sed tantum est DEO essentialiter dominium conditionatum, hoc est, ut, si creaturæ existant, necessariò ipse sit actualiter earum dominus proprietatis: sicut omnipotentia non necessariò actualiter insuit in productionem creaturarum, sed tantum conditionatè, hoc est, si aliqua creatura producat, omnipotentia essentialiter in eam insuit: atque adeò existentia creaturæ est purificatio conditionis, vi cujus dominium DEI quasi conditionatum (intellige non conditionatè existens, sed conditionatè respiciens creaturas, sive non conditionatum subjectivè, sed objectivè) fiat absolutum.

391. Quare potuisset quidem contingere, ut DEUS non haberet ullius creaturæ actuale dominium, si scilicet nullam produxisset (& sic id non habuit ante creationem mundi) at, postquam creaturæ productæ sunt, necessariò sub jure, & dominio DEI existunt. Hinc quidem potest extingui, seu tolli aliquod quasi complementum dominij Divini actualis (sicut etiam potest tolli hæc denominatio, partialiter extrinseca DEO: *actualis dominus creaturæ*) non tamen potest adæquari, vel extingui ipsum jus essentialiter, & conditionatum, ita, ut non fiat, posita conditione, fiat absolutum: atque adeò semper verum est, quod jus DEI, etiam actuale, tamdiu sit inabdicabile, & in-

extingubile, quamdiu existit creatura: in quo fiat ratio nostræ conclusionis.

Addendum hic, quod nec illud quasi complementum dominij actualis, sive existentia creaturæ, possit ab ulla creatura tolli ex iustitia; cum id nulla creatura possit, nisi habendo jus contra DEUM, quod ex dictis, neque habere, neque acquirere potest; nam, si id acquirere posset, deberet id posse, exhibendo DEO aliquam actionem creatam: at quamcumque actionem creatam exhibeat, eam DEUS ex alio titulo, nempe dominij sui, potest sibi assumere, quin propterea creaturæ ad aliquid ex iustitia faciendum, vel omittendum obligetur; quare creatura nunquam potest DEUM obligare, ad non conservandum, vel ulterius permittendum, illud quasi complementum juris sui actualis. Hinc ad 1. prob. resp. dist. ant. si perit, vel destruitur creatura, perit jus DEI, quoad aliquod quasi complementum. conc. ant. quoad essentialia sua. neg. ant. & conseq. nam, si creatura denuo reproducatur, iterum essentialiter erit sub dominio DEI.

392. Ad secundam probationem, seu ad paritatem cum actu præcepto. Resp. In primis videtur falsum, quod posito illo actu præceptum necessariò adæquetur; nam, si DEUS nollet esse contentus eo actu, posset semper dicere: *Nolo hunc actum accipere tanquam adimpletum præcepti, sed cum mihi assumere ex alio fine, & jure, & hinc peto alium, & alium actum, ratione huius præcepti.* Si dicat, ita homini fore impossibile satisfacere præcepto. Resp. 1. non debere hominem posse adæquare jus Divinum. Resp. 2. et si DEUS non possit semper plura, & plura in infinitum petere, sed debeat aliquando esse contentus; quia impossibilia præcipere non potest: hoc tamen non provenire ex defectu juris præcipiendi, sed ex defectu virium in creatura, à qua DEUS infinitum expectare non potest.

Sed dato etiam, ac non concessio, quod satisfiat præcepto, actum elicendo, maxime si DEUS præciperet actum in individuo, per hoc tamen non adæquaretur totum Divinum jus præcipiendi; cum DEUS statim posset alium actum præcipere: & sic etiam, si exhiberetur DEO unus actus, quem ex jure proprietatis exigeret, et si fors dici posset, adæquari illam formalitatem juris Divini, quæ respicit præcisè illum actum, non propterea posset dici, totum jus DEI esse adæquatum; quia semper alios actus posset DEUS exigere: nec posset per unum actum positum acquiri jus contra DEUM, ne alios exigeret.

Quando autem dicitur, jus adæquari, intelligitur totum; alias, qui Petro deberet centum, si daret decem, quibus adæquaret aliquam partem juris ejus, diceretur adæquare jus Petri, quod est falsum. Adde, in ordine ad præceptum, quod præcisè per obedientiam impletur creatura non acquirit jus contra DEUM, sicut nec servus contra dominum: adeoque hæc paritas non facit ad rem. Ad tertiam probationem, seu

paritatem cum jure Divino puniendi, dico, quod jus puniendi in DEO, quoad essentialitatem suam, sit conditionatum, si scilicet dectur peccatum necdum remissum: sit autem absolutum, & actuale posito peccato nondum remisso: at verò sublato peccato non datur amplius jus actuale, & absolutum puniendi: si tamen peccatum iterum rediret, statim essentialiter rediret jus puniendi. Et sic suo modo etiam se habet jus proprietatis Divinum, ut explicatum est *num. præced.*

393. Ob. 5. In DEO non tantum datur jus actum, sed etiam jus bassum: sed jus bassum potest abdicari: ergo hoc jus potest DEUS in creaturam transferre, & dein vi illius obligari ex iustitia. Confirm. Potest princeps creatus manente jure alto contrahere cum subdico ex iustitia commutativa: ergo etiam DEUS cum creatura. Resp. om. ma. neg. mi. Jus bassum aliis dicitur jus privatorum, vel partis ad partem, quod datur etiam in principibus; quia isti non sub omni ratione sunt superiores; cum non sint domini proprietarii respectu honorum, subditis propriorum; unde possunt contrahere cum subditis, & obligari ex iustitia commutativa: non ita se habet res in DEO, & hinc in isto sensu non datur jus bassum in DEO.

Sed & ob aliam rationem omisi majorem, non concessi; quia non videtur aliquod jus DEI dicendum bassum; omne enim jus DEI fundatur in natura Divina, quæ bassâ, sive inferior, non est. Quod si tamen velis, in aliquo sensu valde lato, jus proprietatis DEI dicere jus bassum, istud, quomodo unquam vocetur, non est abdicabile in DEO; cum sit ei essentialiter: quamvis sit abdicabile in principibus creatis, in quibus est accidentale. Ad confirm. conc. ant. neg. conseq. vel certe ejus suppositum, quod ratio nostra, ob quam DEUS contrahere non possit cum creatura, sit dominium actum; non enim istud, sed inabdicabilitas juris Divini, & impossibilitas exemptionis creaturæ à servitute omnimoda respectu DEI, est ratio nostra. vide *n. 387.*

394. Ob. 6. Creatura habet verum dominium libertatis in suos actus, ut ipsos possit elicere, vel non elicere pro libitu: ergo potest cum DEO inire contractum ex iustitia, de iis elicendis, & recipiendo ob eos præmio. Confirm. Creatura potest facere contra DEUM injustitiam strictè dictam: ergo etiam actum iustitiæ: sed per hunc potest DEUM obligare ex iustitia: ergo. Resp. Etiam servus habet dominium libertatis in suos actus, & labores; quia certe physice est liber, quin possit ex iustitia inire contractum cum domino de præmio, in forma dist. ant. creatura habet dominium subiectum dominio DEI. conc. ant. independens à dominio DEI. neg. ant. & conseq. eo ipso enim, quod creatura eliciat actus, ponit eos sub jure proprietatis DEI, ut hic eos possit sibi assumere sine ulla compensatione, sicut dominus potest sibi assumere actiones servil. Quod autem DEUS bene agentibus debeat proponere præmium (nam ex hoc probant

plures immortalitatem animæ non provenit ex titulo juris, residente in creaturis, sed ex titulo rectæ providentiæ, residente in DEO.

395. Ad confirm. conc. ant. neg. conf. Licet possit aliquid contra jus DEI fieri: tamen ipsius jus non potest adequari. Disparitas autem inter iustitiam, & iniustitiam est, quod peccatum iniustitia sit malum, quod dicitur oriri ex quocumque defectu; unde, licet non possit adequari jus totum DEI, si tamen possit aliquid dari, & illud non detur, sit iam iniustitia: quia jus domini, seu DEI potest ad hoc obligare. At verò virtus iustitiæ est bonum, quod debet esse ex integra causa; unde iustitia ad suos actus non tantum requirit, ut aliquid detur, sed etiam ut jus adequetur: quod non potest creatura erga DEUM. Si velles inferre, hac ratione etiam a filio posse contra patrem fieri iniustitiam, si ille non faciat, quod huic debet ex pietate. Resp. neg. illatum; nam pater non habet ad illa strictum jus proprietatis. Aliud esset, si filius patrem læderet in iis, ad quæ pater habet jus proprietatis: e. g. pater habet tale jus, ut a filio non infametur, & utique fieret a filio iniustitia contra patrem, si cum infamaret.

396. Ob. 7. Servitus erga dominum creatum impedit etiam, ne servus aliquid mereri possit a domino: servitus erga DEUM hoc non impedit: ergo non est paritas inter unam, & alteram servitutem. Confir. Ideo servus in creatis nihil juris potest acquirere contra dominum; quia censetur una persona cum ipso: atqui creatura non censetur una persona cum DEO: ergo. Resp. dist. 1. p. ant. servitus illa impedit, ne servus aliquid mereri possit ex iustitia. conc. ant. ex fidelitate. neg. ant. & dist. proportionaliter 2. p. antec. neg. conseq. Etiam in creatis potest dominus servo ex fidelitate aliquid promittere, si hoc, vel illud faciat, quo casu merebitur servus ex fidelitate.

Nec dicas, S. Thomam. in 4. dist. 15. q. 1. n. 2. ad 2. docere, non esse similem servitutem erga dominum creatum, ac erga DEUM; eoquod servi respectu domini creati nihil sit proprium: at verò servi DEI sit aliquid proprium propter libertatem arbitrii. Resp. enim, S. Thomam non docere, quod aliquid sit proprium servi DEI, sed tantum, quod hic habeat libertatem circa suos actus, quam non habet servus domini creati circa suos: ex quo infert S. Doctor, nos posse DEO aliquam compensationem facere, seu præstare satisfactionem pro injuriis, quam servus domini creati non potest præstare suo domino: adeoque juxta S. Doctorem disparitas fiat in hoc, quod dominus creatus non relinquit servo suo libertatem applicandi opera sua ad faciendam compensationem pro injuria, sed ea sibi assumat ex titulo juris proprietatis: DEUS autem servus suis relinquit hanc libertatem, & eorum opera acceptet in ordine ad satisfactionem sibi dandam pro injuriis: quod tamen non facit ex ulla obli-

gatione iustitiæ, sed ex mera liberalitate, & benignitate.

Ad confirmat. Resp. dist. ma. & hæc unitas personæ est ratio a priori. neg. ma. est tantum ratio a posteriori. om. ma. & conc. vel omis. mi. neg. conseq. ideo enim censetur servus in creatis una persona cum domino; quia nihil potest sibi acquirere, & omnia ipsius sunt sub jure domini: quod jus oritur ex alio titulo antecedente, scilicet ex lege, vel jure gentium &c. in DEO autem jus oritur ex ejus essentia. Dein, licet unus titulus, ex quo incapacitas juris proprietatis nascitur in servo, non adit respectu DEI, sufficit, si adit alius: nec probari potest, quod illa moralis unitas personæ sit essentielle requisitum ad incapacitatem juris.

397. Ob. 8. Servitus creaturæ erga DEUM non impedit, quo minus creatura sit filia adoptiva, & amica DEI: ergo neque impedit, quo minus habeat jus contra DEUM. Resp. neg. conf. Quod creatura sit filia, & amica DEI, non infert, quod habeat, aut possit habere jus contra DEUM, sed tantum, quod DEUS eam benevolentia sua complectatur, & ex amore, vel fidelitate, ei multa bona conferat. Sed nec filiatio illa, aut amicitia, tollit statum servitutis; quia licet essentialis creaturæ. Hinc quoad istud non est paritas cum servitute erga dominum creatum; hæc enim, cum accidentaliter sit, & per legem inducta, potest per eandem legem tolli: & tollitur delicto per adoptionem, ut habetur §. ultimo Instit. de adoptionibus. non ita potest tolli servitus essentialis creaturæ respectu DEI.

398. Ob. 9. Non repugnat dominium duorum in solidum, nec repugnat juxta nos, ut quis in eodem instanti sit servus, & liber, ut dicitur in tract. de just. n. 111. & 112. ergo creatura potest simul esse serva DEI, simul libera, itaque habere jus in aliquam rem contra DEUM, esse DEUS etiam habeat jus in illam rem: ergo potest cum DEO contrahere ex iustitia. Resp. dist. ant. non repugnat ista inter creaturas respectu aliarum creaturarum. conc. ant. non repugnant inter DEUM, & creaturam. neg. ant. & conseq. Ideo diximus loc. cit. posse dari dominium tale; quia potest unus donare, vel vendere alteri jus suum, vel libertatem, ita, ut in sequenti instanti donans, vel vendens, non amplius habeat jus; non enim admittimus dominium duorum in solidum perseverans. At DEUS non potest ita donare; quia non potest pro sequenti instanti jus suum in creaturam abdicare.

Sed neque pro primo illo instanti DEUS hoc potest; quia, ut eod. tit. n. 119. diximus, donans post factam donationem, seu ex suppositione, aut in sensu composito hujus, faceret injuriam donatario, si etiam in eodem instanti rem ei non relinqueret. DEUS autem non potest unquam facere creaturæ injuriam, quoadcunque, vel quomodocunque velit, quæcumque rem creaturæ sibi assumere, & nulli alteri eam relinquare. Unde, etiam, ut rectè ait Lugo de incarn. disp.

disp. 3. n. 27. donatio DEI, quæ est actus voluntatis, æternum duret, & quidem ut libera, adeoque DEUS semper habeat libertatem eandem, tamen, si aliquid jus in creaturam transferret, non amplius haberet libertatem, sine injuria creaturæ de illa re disponendi. Videatur etiam mihi iste actus DEI penitus otiosus, adeoque eum dedecens: ad quid enim dem alteri jus, quod ille nunquam potest absolute contra me habere, & quod ego omnino abdicare absolute non possum?

ARTICULUS VIII.

An Christus satisfecerit ex Rigore Justitiæ.

399. Deo. Satisfactio Christi Domini non fuit ex rigorosa justitia commutativa, ita Vasquez. in 2. p. disp. 85. c. 4. n. 25. Lugo de incarn. disp. 3. sic. 1. n. 4. Gormaz de incarnat. n. 494. & plures ab his citati. Probat. Christus non potuit acquirere per suas actiones tale jus adversus DEUM, ut, si hic accepta satisfactione non voluisset remittere peccata humani generis, fecisset injuriam Christo: ergo ejus satisfactio non fuit ex justitia rigorosa, consequentia, nisi fiat questio de voce, est legitima, & explicata est n. 366. & 367. ant. autem prob. omnis actio meritoria Christi est creata: ergo jam antecedenter est sub essentiali dominio proprietatis DEI: ergo potuit eam DEUS absque injuria Christi sibi assumere, quin voluerit eam compensare, vel ob eam peccata remittere.

Confirm. Vel consideratur in Christo Divinitas, vel humanitas; neutro modo potest habere jus contra DEUM: ergo, prob. ma. si consideratur Divinitas, vel etiam personalitas Verbi, hæc non potest habere jus contra DEUM; non enim potest habere jus contra seipsum: nec etiam potest habere jus contra Patrem; quia jus proprietatis Divinum, cum fundatur in natura, est tribus commune, & idem in omnibus SS. Personis: ergo jus Verbi est etiam jus Patris: adeoque tam parum potest esse hoc jus Verbi contra Patrem, quam parum potest esse contra ipsum Verbum. Si autem consideretur humanitas Christi, hæc est illa forma servus, quam Christus accepit juxta Apostolum ad Philipp. 2. v. 7. & hujus actiones, utpote creaturæ, sunt sub essentiali dominio proprietatis DEI ex n. 368. potestque eas DEUS titulo hujus domini, vel juris, sibi accipere, quin aliquid pro eis reddat ex n. 385. ergo neque humanitas Christi, ratione actionum a se elicitarum, potest acquirere jus contra DEUM &c.

Unde, quod aliqui hic dicunt, Christum non accepisse liberè, seu gratis, naturam Divinam à Patre, non facit ad rem; quia Christus ut DEUS non potest habere aliud jus, quam habeat Pater; præsertim cum personalitas Verbi non habeat specialem influxum

in humanitatem, ut probatum n. 193. & 194. Christus autem, ut homo gratis accepit humanitatem. Nec etiam venit ad rem, quod alii dicunt, nempe, meritum Christi, dignificatum à Verbo, esse infiniti valoris; licet enim sit infiniti valoris, tamen propria non eximitur dominio proprietatis DEI essentiali; nam dicit tamen actionem creatam, & quidem in recto: dignitas autem ipsa, seu Verbum, est DEI per identitatem, nec potest fundare jus contra DEUM, ut modo dictum.

400. Ob. Peccatum est iniustitia strictè dicta contra DEUM: atqui satisfactio, ut sit condigna pro iniustitia strictè dicta, debet etiam ipsa esse ex justitia strictè dicta: ergo satisfactio Christi pro nostris peccatis debuit esse ex justitia strictè dicta. Confir. DEUS necessariò amat opera Christi, tanquam habentia infinitum valorem: ergo ea necessariò esse justitia præmiat.

Resp. conc. ma. neg. mi. Satisfactio non debet fieri per actum virtutis oppositæ vitio, ad quod spectat peccatum commissum: sed potest fieri per alios actus aliarum virtutum; aliis Christus non potuisset satisfacere pro peccatis infidelitatis, aut impunitatis; cum ipse non potuerit elicere actum fidei, vel penitentia. Unde, licet Christus non satisfecerit ex justitia, satisfecit tamen ex amore, ex fidelitate, & ex innumeris motivis aliarum virtutum. Ad confirm. conc. ant. neg. conseq. quia, sicut homines sæpe res sibi proprias maxime amant, quin velint pro eis aliquid dare: ita etiam DEUS merito Christi, jam aliunde sua, potuisset simul amare, & simul nolle compensare: imò si etiam hoc argumentum probaret, quod DEUS ea merita necessariò compensare deberet, tamen non probaret, quod à justitia, sed quod ab amore necessitaretur.

ARTICULUS IX.

An Satisfactio Christi fuerit super abundans, & in quo steterit.

401. Dupliciter potest considerari satisfactio, vel meritum; nempe, vel in actu primo, sive ut habens dignitatem, & vim motivam, ad obrinendam offensæ remissionem: vel in actu secundo, sive ut actu movens, aut causans remissionem. Et siquidem satisfactio aliqua talis sit, ut obliget offensam ad remittendam offensam, sicut potest contingere in creatis, solet dici satisfactio strictè iustitiæ: si autem satisfactio sit quidem equalis offensæ, tamen non obliget ad eam remittendam; eoquod offensæ ex alio titulo eam rem, pro satisfactione sibi oblatam, possit sibi assumere, sicut DEUS potuisset satisfactionem Christi, ex titulo domini proprietatis in omnes actiones creatas, sibi assumere, solet tantum dici satisfactio strictè: si autem omnino non sit equalis offensæ, sed tantum ex liberalitate, vel misericordia accipitur, non est satisfactio stricta; quia non

non est condigna, sed est tantum satisfactio de congruo.

42. Dico 1. Satisfactio Christi non fuit tantum condigna, sed superabundans, ita Catholici omnes, & sumitur ex psal. 129. v. 7. Quia apud Dominum misericordia, & propitius apud eum redemptio. Prob. concl. Satisfactio Christi plus valoris continet, quam requiritur ad condignam satisfactionem pro offensa DEI: ergo est superabundans. consequentia est clara. antec. probatur à quibusdam hac ratione. Si Christus Dominus unicum guttam sui sanguinis effudisset, ea pro redemptione totius humani generis sufficeret, ut expresse docet Clemens VI. in Extrav. Unigenitus. cit. n. 117. ergo, cum effuderit totum sanguinem, fuit satisfactio superabundans. Sed replicari potest, totum effusum sanguinem Christi non plus mereri, nec satisfactionem majorem dare, quam unicum guttam, ex dictis n. 352. quare efficacius

Prob. ant. ex S. Paulo ad Rom. 5. v. 15. ubi ait: Sed non sicut delictum, ita & donum; si enim unus delicto multi mortui sunt, multo magis gratia DEI, & donum in gratia unius hominis JESU Christi in plures abundavit: ex quo textu SS. PP. Cajus, Leo, Agapitus, apud Vasquez tom. 1. in 3. p. diff. 5. c. 2. & 3. n. 10. & 20. inferunt, majoris valoris fuisse meritum, & satisfactionem Christi ad vitam, quam Adami peccatum ad mortem. Hinc etiam S. Chrysostomus homil. 10. in epist. ad Rom. ante medium. volens explicare nostram redemptionis abundantiam, sic scribit: Quemadmodum enim, si quis cum, qui obolos decem sibi debeat, in carcerem conficiat, nec eum tamen solum, sed ejus uxorem, tum liberos, tum famulos: atque hic superveniens unus alius decem, quos dixi obolos, non numeret modo, sed infinita item auri talenta largiatur &c. vide etiam Gormaz de incarnat. n. 408.

Prob. concl. 2. Satisfactio Christi continet valorem simpliciter infinitum ex dictis n. 349. e contra omnia peccata simul sunt finita, & finita malicie ex n. 294. ergo valor satisfactionis Christi ea excedit. Hanc autem superabundantiam, seu dignitatem, habuit satisfactio Christi independentem ab omni favore extrinseco; quia in se necessario fuit infiniti pretii, ut patet ex iisdem dictis n. 349.

403. Dico 2. Satisfactio Christi, quamvis fuerit superabundans, non tamen poterat se sola obligare DEUM ad remittendas offensas; adeoque non fuit satisfactio strictissima, ita Martinus Perez, & teste Gormaz de incarnat. n. 404. plures alii, quos ipse sequitur n. 470. Prob. conclus. DEUS est absolutus dominus omnium creaturarum, sub cujus absoluto dominio, & essentiali jure proprietatis, etiam sunt actiones meritorie, seu satisfactorie Christi, ita, ut DEUS absque ulla injuria Christi potuisset, eas sibi assumere, quin aliquam pro iis compensationem facere debuisset: ergo satisfactio Christi

si se sola non potuit DEUM obligare ad remittendas offensas, consequentia est clara. ant. probatum jam est n. 384.

404. Dico 3. Satisfactio Christi obligavit DEUM ad remittendas offensas, ex pacto, quod initum est inter Patrem, & Filium Divinum, seu Christum: quo pacto Pater ex fidelitate se obligavit, ad remittenda peccata, si Christus pro iis moreretur: quam conditionem Christus Dominus acceptavit, & implevit, ita Gormaz de incarnat. n. 473. Prob. Satisfactio Christi, quamvis fuerit in actu primo condigna, tamen non potuit, se sola DEUM obligare in actu secundo ad remittenda peccata, ut modò est dictum: atunde autem est certum, quòd Christus satisfecerit in actu secundo, & deleverit peccata, atque DEUS cessavit jure offensi: ergo debuit accedere aliqua acceptatio, ordinatio, aut aliquod pactum DEI, quo hic promitteret, se cessurum jure offensi, si scilicet Christus ista prestaret: consequenter tale pactum accessit, seu initum est inter Patrem, & Filium: quo posito facile intelligitur, quomodo DEUS obligatus fuerit ad remittendas offensas.

Confirm. Posito tali pacto facile explicatur, quare non statim sinus redempti prima actione Christi meritoria, in utero adhuc macerno elicit, quamvis fuerit tanti valoris, quanti fuerunt omnes reliquæ actiones meritorie subsecuta: ex n. 352. nam merita se solis non poterant DEUM obligare ad remittendas offensas: ergo DEUS liberè potuit exigere, non tantum qualiacunque merita, sed aliqua determinata, & inter ea etiam mortem crucis, pro offensis hominum: quam mortem DEUM petiisse constat ex Paulo ad Hebr. 10. v. 14. dicente: Una enim oblatione consummavit in aeternam sanctificationis: hoc est, per unam oblationem sui in cruce. Idem Apostolus ad Hebr. 9. fuse ostendit, debuisse intercedere mortem Christi testatoris, sive auctoris novi testamenti. Iterum ad Rom. 5. v. 19. ait: Reconciliationis sumus DEO per mortem Filii ejus. Unde remissio peccatorum, quamvis non fuerit pure gratuita; quia respexit merita Christi, ut digna tanto dono: tamen neque fuit ex iustitia, ut supra fuse probatum est.

405. Hoc pactum inter DEUM, & Christum, inferitur ulterius ex pluribus locis Sacre Scripturæ: sic Ecclesiastici 29. v. 20. habetur: Gratiam fidei justorum ne obliviscaris; dedit enim pro se animam suam. & Isaia 53. v. 6. dicitur: Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrarum: hoc est, imputavit illi peccata nostra, in ordine ad sustinendam pro illis penam: non autem in ordine ad culpam, cujus Christus Dominus capax non fuit. Et hinc de reatu penæ, non culpæ, intelligendum est illud psalmi 21. v. 1. ubi ait Christus: Longè à salute mea verba delictorum meorum: hoc est, ut explicat Cardinalis Bellarminus in explanatione hujus psalmi: Delicta totius mundi, qua in me suscepi, non possunt conjugari cum mea salute, id est, vitæ; quia scilicet in penam

An Satisfactio Christi fuerit superabundans, & in quo steterit.

eorum subeunda mihi mors est. Rursus eodem c. 53. Isaia v. 11. & 12. dicitur: Iniquitates eorum ipse portabit; ideo disperdiam ei plurimos, & fortium dividet spolia, pro eo, quòd tradidit in mortem animam suam.

Ex quibus colligitur, Patrem Divinum per pactum imposuisse Filio, seu Christo, peccata hominum, ut pro ijs moreretur: & vicissim ex pacto eodem eidem Christo plurimos, hoc est, homines redemptos dedisse: rursus spolia fortium demonum ei concessisse, sive animas sub demonum captivitate, & potestate statutas, in ejus gratiam liberatè restituisse: itemque ei dedisse infideles, & impios, ut scilicet ad fidem Christianam converterentur.

Hoc autem pactum Christus liberè inivit, ut iterum Isaia 53. v. 7. dicitur: Oblatus est; quia ipse voluit. Et hinc SS. Patres charitatem Christi erga nos summe commendant. De hoc pacto etiam intelligitur illud psalmi 2. v. 8. ubi Pater alloquitur Christum dicens: Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: itemque illud Apostoli ad Hebr. 7. v. 22. Melioris testamenti sponsor factus est JESUS. videatur etiam Cornelius à Lapide in c. 9. epist. ad Hebr. v. 15. n. 166.

406. Dico 4. Vis satisfactionis Christi in actu secundo, essentialiter, vel saltem principaliter, stat in eo, quòd Christus obtinuerit omnibus hominibus media sufficientia ad salutem. ita Gormaz de incarnat. n. 520. & alij. Prob. Christus non obtulit sua merita, & satisfactionem, ea intentione, ut statim remitterentur quæcunque peccata, sine cooperatione libera adultorum, vel sine ullo adhibito remedio parvulis; nam est de fide, quòd peccata non ita remittantur, & etiam est de fide, quòd DEUS non sit infidelis: ergo Christus eatenus satisfecit pro peccatis, quatenus Patri obtulit sua merita, ea intentione, ut omnes homines haberent auxilia sufficientia, quibus adulti ipsimet pro sua voluntate possent se à peccatis propriis liberare, & parvuli ope aliorum, ea media applicantium, à peccato originali mundari: adeoque vis satisfactionis Christi in actu secundo stetit in obtentione, vel impetratione istorum mediorum.

Prob. conf. Qui suppeditavit, vel obtinuit alteri media, quibus hic potuit se ab aliquo malo liberare, dicitur eum ab illo liberasse: e.g. qui incarcerato ob debita dedit, vel impetravit pecunias, quibus debita expunxit, & carcere exiit, dicitur eum carcere liberasse, vel ab eo redemisse, & pro tali reo satisfecisse: ergo etiam Christus, impetrando nobis media sufficientia, quibus possimus liberari à peccatorum debitis, & captivitate demonis &c. verè nos ab his liberavit, redemit, & pro nobis satisfecit &c.

Quòd autem Christus media saltem sufficientia obtinuerit hominibus, probatur ex eo; quia aliter non est explicabile, quomodo liberaverit homines à peccato, quomodo

eis aperuerit januas cæli, quomodo eos e-ruerit à potestate demonis: quæ tamen omnia de satisfactione Christi Scripturæ, & SS. Patres nos docent; nam, si non conferantur auxilia sufficientia, nemo potest ijs cooperari, nemo ea parvulis adhibere: & tamen sine cooperatione adultorum, vel remedio adhibito parvulis, nemo in hac providentia potest à peccato liberari: & pariter etiam nemo potest cælum ingredi, aut epotestate demonis erui: ergo Christus debet nobis obtinuisse saltem media sufficientia, quibus cooperando, vel utendo, homines à malis hisce liberari possint.

407. Dixi saltem media sufficientia; nam, etsi plurimi ex meritis Christi recipient, non tantum media sufficientia, sed etiam efficacia, nempe omnes illi, qui ista recipient, & innumerati sunt: non tamen ea conferuntur omnibus, nec debent conferri, ad hoc, ut Christus possit dici, pro ijs satisfecisse; modò enim habeant sufficientia auxilia, possunt, si velint, ijs cooperari, & se à peccatis liberare; neque enim excluditur cooperatio adultorum ad salutem; nam Christus satisfactionem suam applicare voluit ad modum causæ universalis, quæ licet sit in se infinita, tamen non excludit concursum causæ secundæ finitæ: certè omnipotentia DEI non omnia se sola agit, quamvis sit infinita virtutis. Sicut autem non est inhonorare omnipotentiam DEI, si quis dicat, eam se sola non omnia facere, ita non est inhonorare satisfactionem, aut merita Christi, si quis dicat, ea non tollere se solis reatum culpæ, sed exigere etiam cooperationem peccatoris adulti penitentis, ejusque bona opera: vel factam parvulis applicationem remedij, pro iisdem à DEO iustitiam.

ARTICULUS X.

Solvuntur Objectiones.

408. **O**B. 1. contra 1. conclus. Per peccatum contraximus debitum carenti redemptione: sed pro hoc debito non potuit Christus satisfacere: ergo non fuit satisfactio condigna, minus superabundans. Confir. Christus non potest reddere DEO grates æquales beneficiis, ab ipso acceptis: ergo neque potest reddere æqualem satisfactionem pro offensis. Resp. dist. ma. per peccatum contraximus debitum indignitatis, seu redditus sumus indigni redemptore. conc. ma. debitum exclusionis, sive positivè exclusimus, vel impedivimus existentiam redemptoris, neg. ma. & dist. mi. Christus non potuit satisfacere pro debito exclusionis. om. mi. pro debito indignitatis. neg. mi. & conseq.

Nos non potuimus per nostra peccata excludere existentiam Christi, nec impedire DEUM, ne illum pro libitu mitteret. Quamvis autem essemus indigni, ut propter nos Christus veniret: attamen ipse, supposita existentia sua, potuit etiam pro hoc debito,

in quantum fundabatur in culpa, satisfacere; quia potuit pro toto hujus reatu satisfacere. Ad confirm. Resp. 1. neg. conseq. si antecedens est verum, ideo verum est; quia ipsa gratiarum actio est novum beneficium DEI; per ipsum enim novum concursum DEI ad ipsam gratiarum actionem, fit novum beneficium, & nova gratia: at satisfactio pro offensa non est nova offensa. Resp. 2. neg. ant. quia ipsa gratiarum actio potest esse actio reflexa in se ipsam, & pro se ipsa gratias agere: quo casu, utique est æqualis beneficiis acceptis omnibus; cum sit infiniti meriti.

409. Ob. 2. Passio Christi non fuit tam intensa, quam intense sunt poenae infernales: ergo non est condigna satisfactio pro istis. Confirm. Juxta nos merita Christi fuissent superflua: hoc est indignum DEO: ergo. Resp. neg. conseq. Valor, & dignitas meritorum Christi, non habetur ab intentione actionis, vel passionis, sed à dignitate Verbi. Ad confirm. neg. ma. Non est superfluum, quod habet alium finem, prudentissimè intendibilem, qualis fuit ostensio misericordiae, & liberalitatis Divinae. Dein, quamvis fuerit satisfactio superabundans, quia tamen non fuit ex justitia commutativa, potuit DEUS nolle alià esse contentus, & defacto non fuit: sed ex pacto voluit, non tantum aliquam superabundantem, sed etiam mortem crucis. Accedit, quòd non potuerit DEUS habere satisfactio- nem tantum eodignam, & æqualem; cum hæc sit impossibilis.

410. Ob. 3. Rex debet mori pro regno, si hoc aliter non possit liberari ab interitu: ergo etiam Christus debuit mori pro hominibus; cum aliter à peccato liberari non potuerint: ergo Christus non est liberè mortuus; quia peccare non potuit: ergo nec est mortuus meritorie, adeoque satisfactio ejus est nulla. Confirm. Christus saltem tenebatur ex charitate succurrere nobis miseris: ergo. Hoc argumentum evertit seipsum; si enim Christi satisfactio non fuit libera, etiam non profuit, adeoque per illam Christus nobis succurrere non potuit, consequenter nec debuit. in forma conc. ant. neg. conseq.

Alij reges terreni sunt propter regna, non autem regna propter reges: & majus bonum est totum regnum, quam solus rex; unde non est mirum, quòd minus bonum debeat exponi pro majore. Non ita se habet Christus Dominus, qui, utpote Filius DEI, non est propter nos, nec ipse est bonum minus, quam nos omnes simul, præsertim, cum ipse sit caput nostrum, non sicut alij reges; nam hi ita sunt caput, ut etiam recipiant influxum à membris, scilicet sustentationem, dignitatem, opes &c. Christus econtra gratias nobis tribuit, at à nobis nil accipit: sicut ergo rex non debet mori propter vitam servi vilissimi, ita nec Christus debuit propter nos mori; quia ipse longè magis excellit supra nos, quam rex supra servum.

Ad confirm. neg. ant. ex eadem ratione; non enim ordo charitatis obligat ad hoc, ut bonum majus expendatur pro minore: quamvis id Christus ex maxima, & liberrima charitate facere potuerit; cum damnus passionis potuerit facile reparari. Nec dicas, quòd Christus saltem obligatus fuerit ex amicitia, aut charitate erga Patrem, ut ejus offensas deleteret; nam amicitia non opponitur offensis, nisi factis ab amico: neque charitas obligat ad satisfaciendum pro alienis offensis, maxime cum hæc amico, vel Patri, intrinsicè non nocuerint, & is potuerit pro libitu, vel reos punire, vel iis offensas condonare.

411. Ob. 4. contra 3. conclus. S. Paulus ad Hebr. 5. v. 7. dicit de Christo: *Exauditus est pro sua reverentia*: ergo ejus satisfactio non est acceptata ex pacto, sed propter ejus dignitatem. Confirm. Videtur inconveniens, ut Pater non acceptet satisfactio- nem à Filio oblatam: ergo per se absque acceptatione, & pacto, Christi satisfactio debuit in actu secundo acceptari. Et hinc S. Anselmus l. 2. *Cur DEUS homo. c. 19.* ait: *Necesse esse video, ut Pater Filio retribuat; alioquin, aut injustus esse videretur, si nollet, aut impotens, si non posset: quia aliena sunt à DEO.* Resp. neg. conseq. non enim Christus exauditus est propter suam reverentiam, vel dignitatem, in se sola spectatam, seu præcisè propter dignitatem Filij, sed propter dignitatem ejus, ut constituti fidejussoris, qualis factus est per pactum, & voluntatem DEI. Ad confirm. neg. ant. nam Patri ex alio titulo jam debebatur ea satisfactio: & hinc etiam S. Anselmi textum explicat Suarez, Bernal, ac plures alij apud Gormaz de *incarnat. n. 487.* in sensu latiore, nempe, quòd Pater esset injustus, injustitià lætè sumptà pro infidelitate, si non acceptaret satisfactio- nem, postquam Christum constituit fidejussorem, ac cum eo pactum inivit.

412. Ob. 5. DEUS non potest relinquere sine præmio omnia merita justorum; quia sic triumpharent vitia, & jaceret virtus: ergo multò minus potest relinquere sine præmio merita Christi, quæ infinitum excellunt omnia aliorum merita: ergo ista independentè à pacto sunt satisfactio in actu secundo. Resp. om. ant. neg. conseq. nam ratio quæ hic adducta est, & quæ probat antecedens, non probat consequens; primò enim ex ea ratione DEUS non debet præmiare merita justorum propter eorum dignitatem, sed propter infirmitatem hominum, qui ad virtutis exercitium aliter non possunt sufficienter incitari: hæc autem infirmitas non est in Christo, qui ex charitate tamen DEO serviret sine omni præmio. 2. Etsi DEUS non remitteret nostra peccata propter merita Christi, posset tamen ista aliter præmiare, scilicet, dando Christo maximam aliquam gloriam, vel aliud bonum &c. Gormaz de *incarnat. n. 488.* negat antec. & ait, modò DEUS puniret vitia, jam non triumpharent: imò addit, hæc etiam

etiam aliis viis posse impediri: interim tamen alij multi volunt, ex hoc antecedente probari efficaciter immortalitatem animæ: & hinc nolui illud negare.

413. Ob. 6. contra dicta n. 405. Si Christus nos liberavit è captivitate demonis; tunc debuit demoni præstare solutionem pro nobis: hoc autem non fecit: ergo. Confirm. Christus etiam eos redemit, qui fuere in antiquo testamento: sed isti manserunt in captivitate, seu sub potestate tyrannica demonis: ergo. Resp. neg. ma. demon enim quasi licitor habuit nos captivos ex permissione Divina, usque dum DEO præstaretur condigna satisfactio; unde hæc non debuit præstari licitori, sed DEO offenso. Ad confirm. dist. mi. manserunt ij, qui fuerunt in antiquo testamento sub omnimoda captivitate demonis. neg. mi. sub aliqua, si comparatur eorum status cum statu novi testamenti. conc. mi. & neg. consequentiam.

Captivitas, vel potestas demonis, patitur latitudinem magnam. Demon in antiquo testamento non habuit nec à longè tantam potestatem, quantam habuisset, si Christus nos non redemisset: & sic homines tunc existentes liberati fuerunt, ab aliqua servitute, & captivitate. Habuit tamen demon in antiquo testamento majorem potestatem, quam habet in novo; quia ante adventum Christi riores, vel remissiores, erant vocaciones infidelium ad fidem, aut fidelium ad sanctitatem: gratia etiam, licet darentur sufficientes, erant tamen minores; unde demon tunc erat magis solutus, & potentior: homines verò adhuc politici sub factis dura ejus servitute, à qua nos Christus liberavit, obtinendo nobis ampliores gratias, plures illuminationes, & inspirationes, instruendo nos prædicatione Apostolica, & instituendo sacramenta &c. Accedit, quòd in antiquo testamento semper esset clausum calum, adeoque omnes tunc defuncti manere deberent quasi in exilio, quod non erat parvum malum, à quo etiam Christus nos liberavit.

DISPUTATIO IV.

De Vi Meritoria Operum Christi.

414. Hucusque explicavimus finem, quem DEUS in incarnationis mysterio intendit, seu ob quem Verbum fuit incarnatum: qui nempe fuit, tum ipsa dignitas mysterij, & gloria ex illo resultans in DEUM, tum redemptio hominum: qua occasione dictum etiam est, de infinito valore meritorum Christi, unde ostenderetur, quomodo satisfactio- nem condignam pro peccatis, tum Adami, tum aliorum, Christus præstiterit. Dictum etiam est, eundem Servatorem meritum esse omnibus gratias saltem sufficientes, plurimis autem etiam efficaces. Superest adhuc examinandum, an, & quæ alia Christus meritis sit, tum sibi ipsi, tum Angelis, tum

R. P. Ant. Mayr, Theol. Tom. II.

progenitoribus suis: qua occasione quoque discutendum est, quid progenitores Christi sint meriti. Cum autem ad meritum requiratur libertas, quæremus primò, an Christus fuerit liber, præsertim ad moriendum: & quomodo libertas ipsius componatur cum ejus impeccabilitate simul, & præcepto moriendi: pro quibus dilucidandis sit

QUÆSTIO I.

De Libertate Christi.

ARTICULUS I.

An, & unde Christus Dominus habeat Impeccabilitatem.

415. Dico 1. Christus non tantum quæ DEUS, sed etiam quæ homo, peccare non potuit. ita communissimè Theologi. Prob. concl. Vel Christus potuisset peccare ex natura rei, vel supernaturaliter: neutrum potest dici: ergo. prob. mi. non potest dici primum; quia Christus ratione unionis hypostatice exigebat visionem beatificam, quæ non stat cum peccato. Neque potest dici secundum; quia communissimè SS. Patres, & Theologi, dicunt, Christum simpliciter non potuisse peccare: & quidem Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 33. sec. 2. §. Dico tamen primò, dicit, oppositam opinionem sine temeritate defendi non posse: quod idem asserunt alij apud Lugonem de *incarnat. disp. 26. n. 4.* Valquez quoque tom. 1. in 3. p. disp. 61. c. 3. eam opinionem saltem aliquà notà dignam judicat.

Dicta SS. Patrum aliqua adduco. S. Dionysius Alexandrinus *epist. contra Paulum Samosat.* (quæ habetur tom. 2. auctariz bibloth. Patrum, & incipit: *Rescriptum ad eam*) circa finem sic ait: *Nemo enim est, qui peccare non possit, nisi unus Christus, sicut Pater Christi, & Spiritus Sanctus.* S. Augustinus l. 2. de *peccat. mer. & remis.* c. 11. ait de Christo: *in cuius non tantum Divinitate, sed nec in anima, nec in carne, ullum potuit esse peccatum.* Similia habet l. de *corrupt. & grat. v. 11.* item *encheirid. c. 40.* quem textum dabimus num. seq. S. Cyrillus Alexandrinus l. *adversus Antropomorphitas* c. 23. ait: *Stolidi verò, ac dementes profusus sunt, qui ipsum etiam Christum, nescio quo pacto, peccare potuisse affirmant.* Similia habent alij, quos vide apud Vasquez loco modo citato.

Confirm. Videtur per se absurdum, dicere, quòd DEUS supernaturaliter reddat Christum expeditum ad peccandum: vel quòd possit concursu supernaturali (vi cuius ipsi potius, quam alteri agenti, actio ascriberetur) concurrere ad peccatum, ut ex Esparza observat Haunoldus l. 4. tit. 1. m. 281. Nec dicas, DEUM non intendere in tali casu peccatum; nam, quidquid DEUS intendat, absurdum est dicere, DEUM posse

Q

super-